

LA MUNTANYA DEL TRESOR

MARTÍ GIRONELL

labutxaca

Martí Gironell

La muntanya del tresor

Columna
Barcelona

© Martí Gironell, 2024
Publicat d'acord amb Pontas Literary & Film Agency

La primera edició d'aquesta obra es va publicar
a Columna l'octubre del 2024

Primera edició en aquest segell: octubre del 2025

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.,
labutxaca

Fotocomposició: Grup62
DIPÒSIT LEGAL: B. 13.837-2025
ISBN: 979-13-87802-12-7

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.

En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Queden expressament prohibits l'ús o la reproducció d'aquest llibre o de qualsevol de les seves parts amb el propòsit d'entrenar o alimentar sistemes o tecnologies d'intel·ligència artificial.

CAPÍTOL I

Montserrat, 21 de juliol de 1936

En Benet Nomdedéu va mirar amb veneració la talla de fusta de la Mare de Déu de Montserrat que hi havia sobre l'altar i es va senyar. El sol es filtrava amb timidesa pel gran vitrall de la façana principal projectant un feix de rajos de mil colors que il·luminava l'interior solemne de la basílica. Sempre es quedava embadalit veient aquell joc de llums quan assistia a la primera oració del dia amb la resta de companys de l'Escolania. Es va apartar un parell de rínxols del front i es va posar bé les ulleres encarant la porta de sortida. Li agradava anar l'últim, era una manera de protegir-se, se sentia petit malgrat que ell era dels alts.

Es va amanyagar la creu que duia penjada al pit. Era un gest que solia fer quan estava inquiet, perquè el calmava. I amb els onze anys acabats de complir, no ho havia estat mai tant com ara, de neguitós.

Des de dissabte el telèfon estava tallat i l'últim tren cremallera havia pujat muntanya amunt diumenge i ja

no n'havia baixat. Es veia fum a l'església d'Olesa, i, des de dilluns, al campanar de l'església de Monistrol hi onejava una bandera vermella i negra. I dimarts, la ràdio i els diaris informaven que seguien els combats a Barcelona, tres dies després de l'alçament, quan un grup de militars espanyols van decidir fer servir les armes per derrocar la Segona República.

En Benet va sortir del temple i el cel era ben serè, no hi havia ni un núvol. Va observar la muntanya que s'alçava darrere dels edificis de l'abadia, aquell conglomerat de roques treballat pel vent, la pluja i el temps, que havien donat una diversitat de formes sorprenents i fantasioses. Encegat pel sol, gairebé va topar amb l'abat Antoni Maria Marcet. Posat seriós i greu, amb una cara magra i llarga que fins feia poc era ufanosa i afable, amb uns ulls blaus vius i expressius, i que ara només irradiava preocupació i inquietud. Visiblement fatigat i capcot, semblava que aquella situació i el pes de ser el màxim responsable de l'abadia el fessin anar geperut i tot.

—Benet, acompanya'm!

—El que vós digueu, Reverendíssim Dom.

L'escolanet li va fer una reverència i el va obeir.

L'abat tenia pressa, com si fes tard a algun lloc. Les vores de l'hàbit de color negre i llarg fins als peus li voleiaven. Mirava endavant amb decisió, però estava amoïnats. Ho duia gravat a la cara. Van creuar la plaça de Santa Maria, al voltant de la qual es distribuïen els principals edificis del recinte: la basílica, amb les dependències monacals, i les construccions destinades a allotjar els treballadors del monestir i a atendre els pe-

legirins i visitants, com el de Nostra Senyora. En un costat, s'alçava una torre quadrada bastant alta, com si fos un far. En Benet no va preguntar on anaven: ja veia que es dirigien cap a una de les cel·les del monestir.

L'abat es va aturar davant d'una de les portes i hi va trucar amb insistència.

—Pere! —va cridar amb un posat desencaixat.

El doctor Pere Tarrés va obrir la porta.

—Déu vos guard, reverendíssim. Us trobeu bé? Us puc ajudar?

—Els milicians anarquistes pujaran des de Barcelona i ens ho cremaran tot, com ja han començat a fer amb algunes esglésies, tant de la ciutat com dels voltants. Ja són a Monistrol. No podem perdre temps.

El doctor Tarrés, que feia uns dies que era a Montserrat per fer exercicis espirituals, va entendre la urgència i va seguir l'abat escales avall. En Benet, sense saber gaire què passava, també va seguir-los. Un cotxe, on havien acabat de pintar unes lletres ben grosses amb la paraula METGE, ja esperava aturat al pas de la porta i el xofer tenia el motor en marxa.

L'abat havia sentit per ràdio que el president Lluís Companys demanava metges per atendre els nombrosos ferits que havien causat els enfrontaments. Retolar el cotxe amb aquella paraula també era una manera d'aconseguir arribar a la ciutat sense gaires entrebancs, una garantia de superar els controls que hi havia des d'Esparreguera fins a Barcelona. L'objectiu era arribar a la Conselleria de Cultura per parlar amb Ventura Gassol, el conseller.

L'abat Marcet va convocar tota la comunitat per explicar l'estat de la qüestió. Havien entrat en silenci, vestits amb l'hàbit negre fins als peus, a la sala capitular, l'estança del monestir construïda més a l'ala est del claustre. Era un espai molt ampli perquè hi poguessin cabre tots els monjos. La seva cara de preocupació contrastava amb una sala embellida amb una ornamentació arquitectònica austera i senzilla, però esplèndida. Hi van accedir per l'entrada magníficent, que constituïa una veritable façana en petit, amb porta d'arquivoltes i molta decoració. Els monjos, que estaven entre nerviosos i espantats, es van asseure als escons que s'arreglaven al llarg dels murs de pedra gruixuts i freds, seguint un rigorós ordre d'antiguitat. Es respirava en l'ambient que les parets d'aquella sala serien testimonis d'algun fet que canviaria la vida del monestir.

—L'hora és greu i la decisió està presa. Germans, hem d'abandonar l'abadia.

Un rumor es va estendre per tota la sala capitular, com si fos una boira baixa que corre per terra i no es dissipa.

—I on anirem? —va preguntar un dels monjos.

—A la casa que tenim a Barcelona, i des d'allà ens distribuïrem per altres indrets. Ara hem de penjar els hàbits i vestir-nos amb roba de carrer perquè no ens puguin reconèixer.

Els monjos es miraven seriosos entre ells, i en Benet ho observava tot des d'un racó de la sala, assegut en un petit banc de fusta.

—Si anem vestits amb camisa i pantalons podrem deixar el monestir sense aixecar sospites als controls

—va continuar l'abat—. Sortirem barrejats entre els visitants de l'abadia, que també hem d'evacuar.

—I si no ens volem traslladar a Barcelona? —va preguntar un altre monjo.

—Tret dels germans més grans... —I es va mirar amb un posat greu però comprensiu fra Cervera, fra Gili i fra Garriga—. Em sembla que per a la resta no hi ha cap altra opció.

—Jo tinc por que m'arrestin en un control i que m'afusellin allà mateix o em llencin muntanya avall —va reconèixer un altre frare.

Una nova remor es va estendre per tota la sala.

—I ens podem internar per les coves de la muntanya, tot recuperant l'esperit ermità i pregant perquè els grups de milicians que corrin pels boscos no ens acabin caçant com si fóssim conills —va dir un altre monjo.

La discussió no es va allargar gaire més. L'abat Marcet els ho va deixar ben clar: els que marxaven ho feien a contracor, i els que s'emboscaven també. Els únics que semblaven resignats i conformats eren els monjos d'edat més avançada, que, per acabar aquella reunió, van proposar d'entonar tots plegats el *Virolai* per última vegada. Es van alçar i, com una sola veu, va ressonar per les parets blanques i nues de la sala capitular aquell càntic, que, en aquell moment, encara tenia un significat més profund:

*Rosa d'abril, morena de la serra,
de Montserrat estel
il·lumineu la catalana terra,
guieu-nos cap al Cel.*

Els monjos cantaven amb el cor encongít i les veus esquerdades per l'emoció. Es veien tan reflectits en la lletra que es van ennuegar, ara l'un, ara l'altre. Els costava continuar entonant les estrofes que encara quedaven i, només mirant-se, van entendre que calia deixar-ho estar i van donar pas als sanglots, als plors i a les abraçades. Fins que els va embolcallar un silenci feridor. Aleshores, l'abat els va fer repartir trenta pessetes per cap i van dirigir-se a les seves cel·les.

Tres dies després, a trenc d'alba, quan en Benet acompanyava l'abat sortint de matines, van saber que les gestions del doctor Pere Tarrés havien donat els seus fruits. Un escamot de quinze mossos d'esquadra es van presentar a l'abat per prendre possessió del monestir. Un home uniformat va sortir del cotxe, va saludar l'abat a la manera militar i es va treure la gorra en senyal de respecte.

—Déu vos guard! Soc el sotscaporal dels Mossos d'Esquadra Pere Montgay i Pomé. En nom de la Generalitat de Catalunya hem vingut a requisar el monestir. El govern entén que és la millor manera de protegir-lo.

L'abat va assentir i va agafar el document que li lliurava aquell home.

—Així ens assegurarem que no el cremen —va xiuxiuejar-li a l'escolanet.

En Benet es mirava el mosso amb sorpresa, admiració i respecte. Sobretot, la botonada platejada que lluïa sobre el blau fosc de la jaqueta de l'uniforme. Es va en-

tretenir a comptar els botons. N'hi havia dotze a cada costat. Però a l'armilla en duia cinc més, i als canells, tres per banda. I el més curiós: tots amb l'escut de la Generalitat gravat. Després va abaixar la vista fins a la cintura. Penjada del cinturó, hi duia la pistola amb la funda.

De sobte, el destacament es va començar a dispersar pel recinte, i mentre uns quants mossos s'apostaven dalt de la barana, al mur que tanca la plaça de Santa Maria, esperant, uns altres es van dedicar a penjar uns cartells per tot arreu.

—«Edifici apropiat per la Generalitat per al servei de les institucions del poble» —va llegir en Benet en veu alta.

No feia ni mitja hora que els Mossos havien pres possessió del monestir quan van arribar dos camions folrats amb matalassos i carregats d'homes vestits de paisà. En van baixar uns quants, la majoria amb un mocador al cap per protegir-se del sol, que cremava aquell juliol. Anaven armats amb escopetes, pistoles, duien cartutxeres creuades al pit i a l'espalla, i algun brandava aquella mateixa bandera negra i vermella que onejava al campanar i en algun teulat de Monistrol. Quatre homes van començar a descarregar bidons de benzina d'un dels camions.

—Verge santa! Volen calar foc a Montserrat?

Aquella colla d'exaltats eren el Comitè Revolucionari de Monistrol, un grup de milicians de la comarca que s'havien enfilat per les carreteres que pujaven a la muntanya i s'havien plantat fins a les portes del monestir amb una idea de destrucció clara entre cella i cella. Però els Mossos hi havien arribat abans.

Un mosso li va demanar a l'abat que es retirés i ell va obeir, seguit d'en Benet, però sense anar-se'n gaire lluny, per no perdre's cap detall del que passava.

Els milicians tenien intenció de passar i els Mossos els van deixar ben clar, disposats en formació de defensa i encanonant-los amb els fusells, que eren allà per impedir-ho. Un dels capitosts estava encès. Era alt i fort, de mirada tenebrosa, d'expressió cruel i maliciosa. Tenia la mà esquerra sobre l'empunyadura de la pistola i gesticulava i brandava el braç dret amb molta energia. Es va encarar amb el cap dels Mossos i de poc que no arriben a les mans. Sort que, en aquell precís moment, va irrompre a la plaça un cotxe a tota velocitat. De dins en va sortir un home d'edat avançada, ulleres rodones, barba blanca, molt elegant amb un vestit gris perla. Era el doctor Joan Solé i Pla, enviat del conseller de Cultura.

El capitost dels incendiaris el va reconèixer i s'hi va acostar. Els dos homes es van saludar amb una amistosa encaixada de mans i es van separar una mica de la resta per parlar a soles.

En Benet va aconseguir apropar-se sense que el veiessin per sentir el que deien.

—Heu de desistir de llençar cap bomba incendiària
—li va demanar el doctor Joan Solé i Pla al capitost, assenyalant els bidons de benzina.

—Aquests nois en tenen moltes ganes i jo també!
—va dir l'altre gesticulant.

—Prou que ho sé; ja he vist què han fet en altres temples. Però a nosaltres ens ha enviat el govern de la Generalitat de Catalunya des de Barcelona per garantir

que això no passi aquí. Ara Montserrat és propietat del poble, i no deveu pas voler cremar una propietat que, en realitat, també és vostra, oi? —I amb la barbeta va assenyalar el grup de milicians.

El capítost assentia fent cops de cap.

—A més, no hem trobat la més mínima resistència —li va assegurar l'elegant doctor mentre li ensenyava el decret de confiscació i, al mateix temps, li mostrava els cartells ja penjats a totes les parets i columnes que confirmaven que Montserrat era del poble.

Els dos homes van fer una altra llarga encaixada i es van dirigir cap al grup de milicians.

En Benet va córrer de nou al costat de l'abat i es van mirar amb un cert alleujament.

Tot d'una, un dels mossos va treure una ampolla d'Aromes de Montserrat que duia al cotxe i va convidar els milicians que esperaven alguna ordre, fumant i xerrant, a beure un glop d'aquell licor d'herbes. Es van anar passant l'ampolla animadament, fins que es va sentir el capítost que cridava:

—Tothom als camions! —va fer, autoritari.

—I com s'entén, això? —va protestar un milicià—. Hem de fer marxa enrere?

—Doncs sí! Ens n'anem cap a Vic! Allà ningú podrà evitar que complim amb el nostre deure, no patiu!

Però alguns dels homes no hi acabaven d'estar del tot d'acord i es van alçar algunes veus en contra de la decisió.

—No haviem vingut a cremar l'abadia?

—He donat la meua paraula i la compliré! Igual que vosaltres complireu les meves ordres —va sentenciar el

capitost, que, amb la pistola a la mà, apuntava en direcció als camions perquè s'hi enflessin.

Els camions es van posar en marxa i, quan ja havien sortit del recinte per anar baixant de Montserrat, l'abat es va acostar al doctor Solé i Pla.

—Què li heu dit, doctor, al cap dels milicians?

—Me'n devia una. Simplement, li he recordat que, ara fa uns anys, vaig salvar la vida de la seva dona.

Al terrat de l'hotel de Montserrat hi onejava un enorme llençol blanc en senyal de pau. La majoria dels monjos estaven tancats a les seves cel·les, expectants i esperant les ordres de l'abat, que juntament amb en Benet era a baix, a l'entrada. Però uns quants frares, espantats, van pujar per una escala d'ús intern de la comunitat. Aquell enfilall d'esglaons anava a parar a l'inici del camí que menava a Sant Dimes. La seva intenció era arribar fins a aquell lloc estratègic on s'alça l'ermita, encastellada al cim d'una gran roca. I un cop allà, el seu objectiu era separar-se a peu per la muntanya i amagar-se en algunes de les balmes i esplugues que hi havia al voltant de la Santa Cova. Però els milicians d'un dels camions, l'últim de la rècula de vehicles de l'escamot que sortia del monestir, van decidir no seguir la resta, que enfilava cap a Vic. A algun dels homes li havia semblat veure moviment per aquells camins de cabra, va desafiar les ordres i va voler prendre's la justícia pel seu compte. Del camió en va sortir un petit destacament de milicians, armats, que van internar-se per la muntanya.

—Disperseu-vos!

Gairebé tots els monjos que havien fugit muntanya enllà van ser detinguts als peus de la muntanya de Montserrat. I se'ls van emportar cap a Barcelona.

Aquell massís de muntanyes, que havia sigut font d'inspiració, de pau i d'espiritualitat per als primers eremites, ara veia profanada la seva essència. Aquells turons que, gràcies a les seves esveltes, suggeridores i originals formacions rocoses, havien atret al llarg dels anys un espectre molt divers de persones, ara es veien sotmesos a una única voluntat. Aquella serralada alta i aïllada que, des de temps ancestrals, s'alçava al bell mig del país, i que acollia un santuari, una abadia, una biblioteca i un museu, que sempre havia estat un símbol, un referent de la cultura i l'esperit del poble, ara, amb aquelles accions, corria el perill més que real i imminent de veure desaparèixer tot aquell atractiu que havia perfilat la seva personalitat.